

Menningar- og viðskiptaráðuneyti

M i n n i s b l a ð

Viðtakandi: **Efnahags- og viðskiptanefnd Alþingis**
Sendandi: **Menningar- og viðskiptaráðuneyti**
Dagsetning: **18.11.2022**
Málsnúmer: **MVF22060071**
Bréfalykill: **07.02**

Efni: Frumvarp til laga um breytingu á lögum um skráningu raunverulegra eigenda (skipti eða slit tiltekinna skráningarskyldra aðila), 153. löggjafarþing, þingskjal 227, 226. mál.

Minnisblað þetta er unnið í menningar- og viðskiptaráðuneytinu vegna innsendra umsagna við frumvarp til laga um breytingu á lögum um skráningu raunverulegra eigenda (skipti eða slit tiltekinna skráningarskyldra aðila), 153. löggjafarþing, þingskjal 227, 226. mál. Um endurflutt mál er að ræða en frumvarpið var áður lagt fram á 152. löggjafarþingi og er frumvarpið óbreytt frá fyrri framlagningu þess. Í minnisblaðinu er að finna umfjöllun um umsögn sem Alþingi barst við þinglega meðferð málsins.

Ein umsögn barst um frumvarpið en Samtök fjármálafyrirtækja (SFF) og Samtök atvinnulífsins (SA) sendu sameiginlega inn umsögn um málið, dags. 25. október 2022. SFF sendi Alþingi einnig umsögn um málið við framlagningu þess á 152. löggjafarþingi.

Í umsögn SFF og SA kemur fram að samtökin geri ekki efnislegar athugasemdir við frumvarpið en vilji koma á framfæri athugasemdum og ábendingum við framkvæmd laganna. Hvað varðar ábendingar um tæknilega útfærslu og aðgang tilkynningaskyldra aðila að upplýsingum um raunverulega eigendur í skrá um raunverulega eigendur þá hefur SFF þegar komið þeim ábendingum á framfæri við ráðuneytið. Ábendingarnar eru til skoðunar í ráðuneytið og verður reynt að hraða þeirri skoðun eins og kostur er.

Ábendingar samtakanna um áreiðanleikakönnun á opnum verðbréfasjóðum og sérhæfðum sjóðum fyrir almenna fjárfesta annars vegar og sérhæfðum sjóðum hins vegar varða skilgreiningu á hugtakinu raunverulegur eigandi. Hugtakið er skilgreint í lögum um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka, nr. 140/2018, sem falla undir málefnasvið dómsmálaráðuneytis og hefur ráðuneytið vakið athygli dómsmálaráðuneytis á framangreindum ábendingum.

Í umsögninni koma samtökin einnig á framfæri ábendingu um tilkynningar til ríkisskattstjóra (RSK) þegar um er að ræða misræmi milli upplýsinga um raunverulega eigendur í skrá um raunverulega eigendur og upplýsinga sem tilkynningaskyldur aðili aflar. Ábendingarnar varða tæknilausnir utan um slíkar tilkynningar, trúnað um tilkynningar og fyrirspurnir tilkynningaskyldra aðila til RSK, sem og um heimildir RSK í tilefni af tilkynningum um misræmi. Ráðuneytið mun taka framangreindar ábendingar til skoðunar.

Alþingi
Efnahags- og viðskiptanefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

25. október 2022

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á lögum um skráningu raunverulegra eigenda, nr. 82/2019 (Skipti eða slit tiltekinna skráningarskyldra aðila). Mál nr. 226.

Samtök fjármálafyrirtækja (SFF) og Samtök atvinnulífsins (SA), hér eftir „samtökin“ hafa tekið framangreint frumvarp til skoðunar og hafa ekki efnislegar athugasemdir við það. Samtökin vilja þó koma að athugasemdum eða ábendingum við framkvæmd laga um skráningu raunverulegra eigenda eða öllu heldur athugasemdum við tæknilega útfærslu skrárinnar sem slíkrar og fleiri atriði. Í samráðskafla frumvarpsins kemur fram að SFF hafi gert athugasemdir við framkvæmd laganna sem séu til skoðunar hjá menningar- og viðskiptaráðuneytinu. Samtökin telja þó rétt að koma þeim aftur á framfæri við Efnahags- og viðskiptanefnd svo hún sé upplýst og til að undirstrika mikilvægi þess að úrbætur verði gerðar sem fyrst.

Tæknileg útfærsla og skortur á upplýsingum

Samkvæmt d. lið 7. gr. og d. lið 8. gr. laga um skráningu raunverulegra eigenda skulu tilkynningarskyldir aðilar skv. lögum um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka nr. 140/2018 (þþvl.) hafa aðgang að upplýsingum um raunverulega eigendur sbr. 4. gr. laganna þegar þeir framkvæma áreiðanleikakannanir skv. þþvl. Tilkynningarskyldir aðilar skulu tímanlega hafa aðgang að nauðsynlegum upplýsingum og gögnum.

Samkvæmt 2. mgr. 10. gr. þþvl. skal tilkynningarskyldur aðili ávallt afla fullnægjandi upplýsinga um viðskiptamann og raunverulegan eiganda, sbr. 1. mgr., og grípa til réttmætra ráðstafana til að sannreyna upplýsingar skv. 1. mgr. 10. gr., t.d. með upplýsingum úr opinberri skrá. Tilkynningarskyldur aðili skal meta með sjálfstæðum hætti hvort upplýsingar um hinn raunverulega eiganda séu réttar og fullnægjandi og að hann skilji eignarhald, starfsemi og stjórnskipulag þeirra viðskiptavina sem eru lögaðilar, fjárvörslusjóðir eða aðrir sambærilegir aðilar.

Í 3. mgr. 6. gr. laga um skráningu raunverulegra eigenda segir svo:

„Tilkynningarskyldir aðilar og eftirlitsaðilar samkvæmt lögum um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka skulu innan tveggja vikna tilkynna ríkisskattstjóra verði þeir í störfum sínum varir við misræmi milli upplýsinga um raunverulega eigendur í fyrirtækjaskrá og upplýsinga sem þeir búa yfir.

☐ Ríkisskattstjóri skal án tafar rannsaka tilkynningar skv. 3. mgr. og grípa til viðeigandi ráðstafana. Ráðstafanir geta m.a. falist í því að merkja tímabundið í fyrirtækjaskrá að raunverulegt eignarhald sæti skoðun og gera

breytingar á skráningu reynist hún vera röng..

Af framangreindu er því ljóst að aðildarfélög samtakanna, sem eru flest tilkynningarskyldir aðilar, eiga að notast við skrá yfir raunverulega eigendur þegar upplýsingar um viðskiptamenn og raunverulega eigendur eru sannreynðar og meta með sjálfstæðum hætti hvort upplýsingar um hinn raunverulega eiganda séu réttar og fullnægjandi. Einnig ber þeim að tilkynna um frávík þarna á milli til ríkisskattstjóra ef í ljós kemur misræmi á milli skrárinnar og þeirra upplýsinga sem þeim eru afhentar.

Samkvæmt f-lið 2. mgr. 4. gr. og f-lið 1. mgr. 5. gr. laga nr. 82/2019 um skráningu raunverulegra eigenda skulu skráningarskyldir aðilar skila inn gögnum sem staðfesta veittar upplýsingar til fyrirtækjaskrár RSK um að þeir sem sagðir eru raunverulegir eigendur séu sannarlega raunverulegir eigendur. Þegar raunverulegur eigandi fer með óbeint eignarhald fá tilkynningarskyldir aðilar einungis upplýsingar um að það hver fari með óbeint eignarhald en ekki hefur fengist aðgangur að frekari gögnum sem fyrirtækjaskrá ber skylda til að búa yfir skv. áðurnefndum lögum um eignarhald og eignakeðju þess lögaðila.

Tilkynningarskyldir aðilar skv. ppvl. þurfa í dag að fletta upp hverjum og einum í skrá yfir raunverulega eigendur. Ekki er unnt að sækja skrána í heild og láta hana uppfærast í daglegum keyrslum. Upplýsingarnar í skránni um raunverulega eigendur eru takmarkaðar þannig að ekki er hægt að rekja eignarhald félaga sérstaklega þegar um óbeint eignarhald er að ræða. Best væri ef hægt yrði að rekja gegnum félög og einstaklinga eignarkeðjuna niður á einstaklinga með myndrænum hætti hjá hverju félagi fyrir sig eða a.m.k. að það sjáist í skránni hvaða lögaðili og/eða einstaklingur eigi eignarhlut í hverju félagi fyrir sig. Staðan í dag er sú að ávallt þarf að kalla eftir viðbótarupplýsingum frá viðskiptavinum þegar um óbeint eignarhald er að ræða til að staðfesta það. Til samanburðar má líta t.d. til eftirfarandi erlendra skráa:

- Danska - <https://datacvr.virk.dk/data/>
- Breska - <https://beta.companieshouse.gov.uk/>
- Norska - <https://www.proff.no/>

Að mati samtakanna er hér um verulega annmarka á skránni að ræða sem gerir tilkynningarskyldum aðilum erfitt fyrir þegar kemur að því að uppfylla skyldur sínar en nefna má að stór hluti tilkynningaskyldra aðila er undir eftirliti Fjármálaeftirlits Seðlabanka Íslands sem eðli málsins samkvæmt kannar hvernig tilkynningarskyldir aðilar sinna skyldum sínum skv. lögum. Þá eru skráningar oft með ófullnægjandi hætti þannig að eingöngu hluti eignarhalds er skráð. Markmið skrárinnar, sem ætti að vera öllu samfélaginu til bóta, er ekki að nást eins og staðan er í dag.

Áreiðanleikakönnun á opnum verðbréfasjóðum og sérhæfðum sjóðum fyrir almenna fjárfesta annars vegar og sérhæfðum sjóðum hins vegar

Aðildarfélög samtakanna hafa upplifað vandkvæði þegar kemur að áreiðanleikakönnun á sjóðum í rekstri rekstrarfélaga sem verið er að stofna viðskipti við, vegna þess að erfitt getur verið að átta sig á hversu langt ber að ganga í áreiðanleikakönnun. Sjóðirnir í þessum tilvikum eru hinir eiginlegu viðskiptamenn og ber að áreiðanleikakanna rekstrarfélagið og einnig viðkomandi sjóð. Fá þarf staðfestingu á því hver er sjóðstjóri og ber honum að framvísa skilríkjum. Fá þarf staðfestingu sjóðstjóra á því að eignarhaldi sjóðsins sé dreift en ef svo er ekki þarf að afla upplýsinga um hver standi að baki sjóðnum. Þetta veldur vandkvæðum hjá rekstrarfélagunum sem hafa skilning á því að þetta sé framkvæmdin hvað sérhæfðu sjóðina varðar en finnst þetta mjög langt gengið hvað varðar opna verðbréfasjóði og sérhæfða sjóði fyrir almenna fjárfesta. Sjóðstjórnarnir þar eru almennt ekki upplýstir um eignarhaldið sem getur breyst frá degi til dags.

Skilgreina þarf með lögum hver telst raunverulegur eigandi þegar um er að ræða viðskipti við sjóði skv. lögum um verðbréfasjóði nr. 116/2021 og lögum um rekstraraðila sérhæfðra sjóða nr. 45/2020.

Tilkynningar um misræmi

Tilkynningarskyldir aðilar skv. ppvl. skulu skv. 3. mgr. 6. gr. laga um skráningu raunverulegra eigenda tilkynna ríkisskattstjóra verði þeir í störfum sínum varir við misræmi milli upplýsinga um raunverulega eigendur í fyrirtækjaskrá og upplýsinga sem þeir búa yfir. Sjá lagagreinina sjálfa:

6. gr. Tilkynningar um breytingu á áður skráðum upplýsingum.

☐ Skráningarskyldum aðilum er skylt að tilkynna ríkisskattstjóra innan tveggja vikna um allar breytingar sem varða skráningu skv. 4. eða 5. gr.

☐ Tilkynningar skv. 1. mgr. skulu vera á því formi sem ríkisskattstjóri ákveður og skal málsmeðferðin vera rafræn sé þess kostur.

☐ Tilkynningarskyldir aðilar og eftirlitsaðilar samkvæmt lögum um aðgerðir gegn peningaþvætti og fjármögnun hryðjuverka skulu innan tveggja vikna tilkynna ríkisskattstjóra verði þeir í störfum sínum varir við misræmi milli upplýsinga um raunverulega eigendur í fyrirtækjaskrá og upplýsinga sem þeir búa yfir.

☐ Ríkisskattstjóri skal án tafar rannsaka tilkynningar skv. 3. mgr. og grípa til viðeigandi ráðstafana. Ráðstafanir geta m.a. falið í því að merkja tímabundið í fyrirtækjaskrá að raunverulegt eignarhald sæti skoðun og gera breytingar á skráningu reynist hún vera röng.

Aðildarfélög samtakanna fengu lengi vel ekki leiðbeiningar um með hvaða hætti ætti að standa að þessum tilkynningum til RSK en hafa nú fengið fyrirmæli um að tilkynna misræmi á tölvupóstfang hjá stofnuninni. Örugg tæknilausn utan um tilkynningar sem þessar væri þó æskileg. Þá telja samtökin eðlilegt að lagaramminn tiltaki að trúnaður gildi um tilkynningar og

fyrirspurnir frá tilkynningarskyldum aðilum. Í 4. mgr. 6. gr. laga um skráningu raunverulegra eigenda segir svo að ríkisskattstjóri skuli án tafar rannsaka tilkynningar um misræmi og gera breytingar á skráningu reynist hún röng. Að mati samtakanna er einnig mikilvægt að RSK nýti ávallt heimild sína skv. lögum og merki tímabundið að raunverulegt eignarhald sæti skoðun. Samtökin telja afar mikilvægt að skránni sé vel við haldið svo tryggt sé að markmið laganna náist sem eru þau að skráin sé rétt og áreiðanleg. Góðar tæknilausnir og skýrt verklag RSK myndu stuðla að slíku og vera í samræmi við uppfærsluskyldu ríkisskattstjóra sbr. 7. gr. laga um fyrirtækjaskrá nr. 17/2003.

Eins og sést af framangreindu telja samtökin að tryggja þurfi gott aðgengi tilkynningaskyldra aðila að upplýsingum úr skránni um raunverulega eigendur, eignarhald og eignakeðjur lögaðila svo hægt sé að nýta þær upplýsingar við framkvæmd áreiðanleikakönnunar. Þá leggja samtökin ríka áherslu á að tæknileg útfærsla skrárinnar verði bætt þannig að hægt verði að sækja skrána í heild í stað þess að þurfa að fletta hverjum og einum upp handvirkt. Stutt er síðan skortur á fullnægjandi skráningu raunverulegra eigenda í félögum var eitt af þeim atriðum sem orsökuðu það að Ísland var sett á gráa listann hjá alþjóðlegum hópi ríkja um aðgerðir gegn peningapvætti og fjármögnun hryðjuverka (Financial Action Task Force – FATF). Í ljósi þeirrar reynslu er afar mikilvægt að skrá um raunverulega eigendur sé þannig úr garði gerð að hún auðveldi tilkynningarskyldum aðilum eins og kostur er að afla nauðsynlegra upplýsinga um raunverulega eigendur og tilkynna um misræmi. Enn vantar upp á það þó að vissulega hafi verið lyft grettistaki í þessum efnum frá því að Ísland var sett á gráa listann.

F. h. Samtaka fjármálafyrirtækja.

Margrét Arnheiður Jónsdóttir, lögfræðingur

F.h. Samtaka atvinnulífsins

Heiðurún Björk Gísladóttir, lögmaður